

Kulturens och ungculturens behov 2024

Framtida användning Solbergabadet

I samband med politiskt beslut kring inriktning på verksamheten i nuvarande Solbergabadets lokaler görs en nyinventering av kulturens behov baserat på synpunkter och återkoppling från aktörer inom det gotländska kulturlivet. Tillfrågade är Länsteatern på Gotland, Gotlands museum, Kulturföreningen Roxy, Gotlandsmusiken, Vår lilla planet, Bilda, Film på Gotland, samt Kulturenhetens dansutvecklare, litteraturutvecklare, musik- och teaterutvecklare och samordnare av barnkultur. Dialog har även skett med ungdomsavdelningen kring Ungkulturhuset Fenix verksamhet. Förslag på verksamhetsbeskrivning som kommer att ske i huset med beskrivning av samverkan, kostnader och drift kommer att ske i en ytterligare fördjupad förstudie.

Gotlandsmusiken, öns näst största regionala kulturinstitution, har idag lokaler enbart för repetition i Vibble och ingen egen scen. Gotlandsmusiken uppstår på olika platser i Visby och runt om på ön, är flitiga att spela i bygdegårdar, på bibliotek, skolor och scener som ofta saknar teknik, anpassning och optimal akustik. Wisby strand används ofta till stora konsertserien men upplevs som dyr (och medför kravet att boka artister som lockar en stor publik). Gotlandsmusiken har tidigare efterlyst en centralt placerad mellanstor scen med god akustik för behovet att kunna förlägga 80-100 arrangemang per år. Detta sker inte på bekostnad av institutionens konserter på landsbygderna. Gotlandsmusiken ser Solbergabadets placering som optimal och närheten till Solbergaskolans musikklasser som en spännande möjlighet att också arbeta närmare målgruppen barn och unga.

”Gotlandsmusiken ser stora möjligheter med Solberg ungculturhus som en arena för framträdanden, repetitioner, experimentverkstad och allmänt ”häng” i en kulturell kontext. För musiken specifikt menar vi att ungculturhuset, förutsatt att akustiken kan anpassas, kan få stor betydelse både för det fria musiklivet och olika institutioner som plats för barn- och ungdomskonserter, konserter med olika band och mindre instrumentensemble, körkonserter, etc. Det vore önskvärt om repetitionslokaler kunde erbjudas.”

Länsteatern på Bredgatan i Visby är egentligen Gotlands enda anpassade scen för teater. Det finns plats för 120 personer vilket är att betrakta som en liten scen. Sittmöjligheterna utgörs av kuddförsedda bänkar samt stolar och handikapptoaletten är inte formellt godkänd. För teater krävs lika mycket sidoutrymmen som scenutrymmen och samma på höjden. Teatern har idag en scen på 12 x 12 m och den viktiga takhöjden, ca 8 m. Länsteatern vill vara kvar i sina nuvarande lokaler men efterlyser en anpassad mellanstor scen för cirka

250-300 personer för sina större föreställningar vilket innebär ungefär 50 kvällar om året. Länsteatern menar att ca 300 000 kronor skulle kunna sparas om Länsteatern skulle spela en kortare period men i en större salong.

Länsteatern menar att Wisby strand är för dyr och dessutom olämplig eftersom det saknas loger, duschmöjligheter, förvaring av dekor och ordentliga lingångar. Sävaulan ses inte heller som ett alternativ med hänvisning till skolans eget behov av aulan dagtid vilket omöjliggör den nödvändiga tid som behövs för dekorbygge, repetition och rivning. De krav som ställdes för kulturens räkning när den skulle byggas har inte heller följts. Lingångar och möjligheter till ljussättning togs bort, scendjup byggdes bort, man satte in en hiss mitt på scenen som är svår att anpassa sig efter. Länsteatern som också är huvudman för Länsdansen lyfter även utmaningen med att dansen inte har en egen scen. Om Länsteatern hade tillgång till en mellanstor scen skulle deras ordinarie scen kunna nyttjas i högre samverkan med det fria kulturlivet – som också har behov av scener. Dessutom skulle teaterns tre teaterskolor (varav två för barn och unga och en för seniorer) kunna beredas större plats i de befintliga lokalerna och innebära plats för fler deltagare.

Länsteatern ser både ett behov och en möjlighet med en övergripande samverkan med fler aktörer in i en gemensam lokal. ”En och en är man svag, men tillsammans är man stark.” Både Gotlandsmusiken och Länsteatern lyfter fram fördelarna med att kombinera både konsertlokal med teatersalong. Finns en tekniskt anpassad teaterscen så passar den även för musik och dans. Länsteatern vill i dagsläget vara kvar i sina lokaler men kan tänka sig att förlägga föreställningar i Solbergabadet som kan vara aktuella för en ung målgrupp.

Kulturföreningen Roxy - Gotlands största kulturförening har behov av en scenmöjlighet som är klar och anpassad. Idag läggs mycket tid åt att uppfinna scen och teknik på platser som inte är optimala. Önskar samla scen och verksamhetskontor på ett och samma ställe. Kulturföreningen Roxy har i första hand behov av en mellanstor scen och menar att ett förslag i Solbergabadet skulle innebära ett stort lyft för arrangörsutvecklingen på Gotland. Föreningen ser behovet primärt för musiken och musiklivet på ön, i andra hand för teater och dans och uttrycker att det även är viktigt med mingelyta och cafédel. Är intresserade av att hitta synergieffekter med Solbergaskolans musikklasser med det estetiska programmet på gymnasiet samt såklart med ungdanshuset Fenix. I dialog med Kultur- och fritidsavdelningen lyfter föreningen:

”Roxy är väldigt entusiastiska över förslaget att kanske äntligen få en välbehövlig scen att lägga arrangemangen på. Vi har önskat detta i många år och vår verksamhet på ca 200 evenemang om året är utspridda på ett flertal platser som ibland inte ens är gjorda för scenkonst. Mycket av tid och energi samt resurser går åt till att bygga, skapa förutsättningar och sedan riva igen. Vi ser gärna att Roxys kansli med verksamhetsledare förläggs i lokalerna. Här ser vi ett tänkbart scenario där Roxy även kan vara behjälpliga för externa bokningar och arrangemang vilket skulle tillföra stabilitet. Roxy kan förlägga ett stort antal arrangemang om året av varierande slag som konserter i ett flertal genrer, barnteater, dans, Stand-up och konstutställningar då alla dessa

verksamheter ryms i vår förening. Vi ser stora möjligheter med att ha en fast scen inte bara för våra egna arr utan vi skulle kunna stödja upp kring andras arrangemang på ett bättre sätt och på så vis öka utbudet av kultur. Det skulle kunna bli så bra. Ett riktigt kulturhus för den fria kulturen! Ett hus som inspirerar, och som är öppet för alla!”

Kulturenhetens dansutvecklare vittnar liksom Länsteatern och Kulturföreningen Roxy om att det helt och hållet saknas plattform och struktur för professionell dans där lokaler, scener, produktionsmedel och verksamma tillsammans kan skapa danskonst som är angelägen för Gotland. En producerande dansgrupp behöver tillgång till scen i repetitionsarbetet i stor omfattning eftersom scenen, golvet, ytan, är att jämföra med dansarens instrument. Förutom scen krävs en studio/lokal för repetitioner och daglig träning.

Genom åren har lokaler och scener för dans successivt försvunnit, påpekar dansutvecklaren. Som exempel var tidigare Borgen, Röda kvarn och gamla Roxy användbara scener för dans. Dansstudios hos Folkuniversitetet och Kulturskolan har tidigare varit tillgängliga även för fria aktörer men är inte längre det. Sävaulan är inte uppgraderad till en dansscen då utbyggnaden av scenen inte fungerar och det dessutom är mycket svårt att boka tider. Kulturrum har fungerat som studio, men rymmer bara mycket små föreställningar och är inte utrustad. Om Ungkulturhuset Fenix dansstudio kommer att uppstå i nya lokaler är ännu oklart, men verksamheten tvingades lämna sina lokaler i februari.

Det som idag erbjuds inom dans är ett fåtal turnerande föreställningar för skolelever som görs i aulor och idrottshallar. Enstaka gästspel på Länsteaterns scen i mån av plats. Arrangemangslokalen i anslutning till restaurangen Joda kan med möda byggas om och ta emot mindre föreställningar. Föreställningen *The Listeners* av Cullberg på Wisby Strand hösten 2021 var en unik engångsföreteelse där hyran på Wisby strand var 75 000 kr medan själva gästspelet kostade 50 000 kr att köpa in. En ekonomiskt ohållbar situation, menar dansutvecklaren. Idag är behovet av dansscen ca 10 tillfällen per år (inklusive nycirkus), men dansutvecklaren menar att en plattform och scen för dans skulle i sig skapa attraktivitet och öka volymen på antalet aktörer, grupper och intressenter.

Dansutvecklaren hänvisar även till Kulturrådet som pekar ut dansen som en av de mest angelägna konstformer att stödja inom ramen för samverkansmodellen - som uppmuntrar regioner i hela landet att genom särskilda utvecklingsmedel vilja satsa mer på dansen. Dansen är även en möjliggörare utifrån ett hälsofrämjandeperspektiv men glöms ofta bort i fritids- och idrottssatsningar. En plattform för dans skulle även kunna främja rörelse, aktiviteter och framträdanden av och för unga. Dans för hälsa är ett samlingsnamn för olika insatser där dans används för läkande och som ett verktyg för att främja psykisk hälsa

Kulturenhetens samordnare för barnkultur möjliggör tillsammans med Kulturskolan inköp av professionell barnkultur till grundskolan över hela

Gotland, med bland annat föreställningar från fastlandet. I Visby handlar det om upp till fyra barnkulturpaket dvs ca 32 föreställningar om året som idag uppstår i olika/ slags lokaler, aulor, konferensrum och gymnastikhallar. Behoven som ofta inte kan tillgodoses är tex ombytesrum och duschmöjligheter för skådespelare. Den största utmaningen är dock behovet av tid. Tid för riggning och rivning. Tid för att kunna bygga upp scenografi, teknik och sittmöjligheter för publiken som ska kunna stå kvar till dagen efter. Dessa behov krockar ofta med andra verksamheter i exempelvis idrottshallarna. Samordnaren för kulturgarantins barnkultur menar att Solbergabadets placering är en bra geografisk utgångspunkt som Visbyskolorna lätt kan ta sig till och att kulturupplevelserna för barn och unga skulle öka avsevärt i kvalitet om de framfördes på en riktig scen.

Ungkulturhuset Fenix: Fenix ungdokumenthus är en arrangerande och aktiv plats för att stödja och inspirera ungas skapande för målgruppen 13 år upp till och med 25 år. På Fenix finns utrymme att testa sig fram och möjligheter för den som önskar hjälp, stöd eller plats att jobba med sitt uttryck. Workshops, föreläsningar och olika typer av gruppverksamheter är en del av Fenix samtidigt som de fungerar som en mötesplats.

Fenix är idag placerat i Gråbo med en yta på 460m² och erbjuder scen, möjligheter till att tillfälligt iordningställa musikstudio, filmvisning, makerspace, dator- och brädspel, ateljé och enklare café. Besökarna består av en blandning av ungdomar som kontinuerligt besöker Fenix som en bra plats att vara på och de som kommer för en specifik aktivitet. Ett antal föreningar, exempelvis brädspelsförening använder lokalen löpande för självorganiserade aktiviteter.

Fenix uppger att de förlorat besökare sedan flytten från Korpenområdet där de tidigare hade sina lokaler. Önskemål framkommer tydligt att fri tillgång till lokalerna med egen nyckel är efterfrågad, något som idag uppges komplicerat att erbjuda med befintliga lokalers nyckel och larmsystem.

Ungdomsavdelningens och Fenix arbete präglas av medveten inkludering med en hbtqia+-verksamhet och blev prisade under pandemin för sin satsning på online-baserad fritidsverksamhet på kommunikationplattformen Discord. Verksamheten har inom ramen för ungdomsavdelningen en budget på 2 500 000 kronor per år, inklusive hyra och fyra heltidstjänster, uppdelade på en kulturcoach och tre fritidsledare.

Fenix har öppet olika dagar för olika åldersgrupper, men ej möjlighet till helgöppet. Avståndet till busshållplats för kollektivtrafik landsbygd upplevs som problematiskt, liksom att anslutningsbussar inom stadstrafiken avgår för sällan från Fenix närområde. Nuvarande placering i Gråbo medför vissa fördelar i relationen till det nära upptagningsområdet, men som plats för ungdokumenthus riskerar avståndet till landsbygdsbussarna och centrum att de spontana besöken uteblir.

En tydlig vision och långsiktig plan för samverkan mellan Fenix och det fria kulturlivet kan medföra stora fördelar genom att kunskapsöverföring och resursdelning kan ske. Utifrån att ungas känsla av trivsel handlar om stämning

och ägandeskap är det av stor vikt att rätt kompetens redan i nästa skede får möjlighet att genomsyra fortsatt utveckling av både fysisk plats, liksom utformning av organisation, daglig drift, planering av samorganisering av husets funktioner med det fria och professionella kulturlivet. Att flytta lokalerna från utkanten av stan till nyrenoverade lokaler i centrum medför att statusen på verksamheten höjs. Att placera umgängesytan centralt i huset kan skapa ett hjärta.

Studieförbundet Bilda anger att de alltid är intresserade av replokaler. Scen är intressant då det inte finns någon riktigt bra utrustad scen i Visby - här skulle Bilda kunna vara behjälplig med att utrusta scenen med ljudsystem och instrument. Bilda samarbetar även med ett stort antal körer som kan vara i behov av större lokal eller aula för repetition. ”Om man får drömma vidare så kan man tänka sig någon form av musikskola som ett alternativ till kulturskolan, både enskild och gruppundervisning.”

Bilda är ofta i behov av konferensrum för cirka 10-12 personer för olika typer av studiecirkel, språk, hantverk eller samtalsgrupper. Möjligheten att dela en musikstudio med andra aktörer är också av intresse, det finns inte så många alternativ för band att spela in livesessioner. Det finns studios men för ungdomar blir priserna ofta för höga.

Film på Gotland, Region Gotland. Anger att i dialog med filmintresserade ungdomar så har flera behov framkommit som ett nytt ungdokumenthus centralt i Visby skulle kunna tillgodose. En fysisk plats efterfrågas där unga kan möta andra filmintresserade och se och samtala om film tillsammans. Här skulle de kunna fika och diskutera idéer tillsammans.

Filmutvecklaren för barn och unga har i möten med ungdomar sett ett behov hos de unga av att träffa professionella filmare och filmpedagoger som kan inspirera dem i sitt skapande. Ett ungdokumenthus skulle kunna fungera som en plats för kurser där en filmpedagog träffar en grupp unga och en centralt belägen plats är här av vikt då flera ungdomar tar bussen hem till andra delar av ön från närbelägna bussterminalen. För att bidra till att unga kan realisera sina filmer har filmutrustning köpts in som riktar sig enbart till unga och därmed behöver vara mer tillgänglig än den teknik som nu befinner sig i Kustateljéns lokaler i Fårösund. Denna utrustning kan ha sin hemvist i det nya ungdokumenthuset. Filmutvecklaren efterlyser behovet av en kuliss som kan användas till filminspelning samt en eller två redigeringsdatorer för postproduktion.

Vår lilla planet: Föreningen ställer sig positiv till att en ny scen etableras i Visby. Den flexibla utformningen med teleskopgradäng i relation till den större scenen möjliggör flera typer av akter med både sittande och stående publik. Även positivt med möjlighet till en separat mindre scen för mer intima mindre möten mellan musik och publik. Väl genomarbetad akustik liksom bra infrastruktur för artister som exempelvis separat sceningång och loge lyfts som viktiga aspekter för en bra konsertlokal. Även möjlighet att erbjuda servering genom food-trucks på området, liksom försäljning av merch i

lokalerna ses som möjligheter till kompletterande ekonomiska förutsättningar vid konserter och liknande. Vid andra scener som nämns som framgångsrika är alkoholservice ett viktigt inslag för att skapa en bra konsertlokal vid arrangemang utifrån deras inriktning.

Litteraturutvecklare, Region Gotland: Almedalsbibliotekets geografiska läge innebär en svårighet när det gäller att nå unga gotlänningar – både med traditionell biblioteksverksamhet, läsfrämjande insatser och litterärt skapande. Bilden stärktes av en UX-undersökning som Biblioteken på Gotland gjorde bland högstadieungdomar i Visby hösten 2023. En biblioteksfilial på Öster var det i särklass vanligaste önskemålet. Ungdomarna uttryckte bland annat att man saknar en plats att vara på när man väntar på bussen, då man upplever otrygghet runt busstationen.

Ett ungdokumenthus vid Östercentrum skulle alltså både öka tryggheten och kunna fungera som ett nav i det läs- och litteraturfrämjande arbetet riktat mot unga på Gotland. Här skulle det kunna finnas läsplatser och ett bokbestånd anpassat efter de ungas önskemål, likväl som litterära arrangemang så som författarsamtal, spoken word-kvällar och skivworkshops/kurser. Hur verksamheten redan konkret kan utformas bör Kulturenheten och enheten för biblioteksutveckling titta vidare på tillsammans.